

Agata Nowakowska

"Idea samozbawienia i jej kulturowe konsekwencje. Od gnozy do New Age" : konferencja na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II

Scripta Philosophica. Zeszyty Naukowe Doktorantów Wydziału Filozofii KUL 2, 115-119

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**IDEA SAMOZBAWIENIA I JEJ KULTUROWE
KONSEKWENCJE. OD GNOZY
DO NEW AGE – KONFERENCJA NA
KATOLICKIM UNIWERSYTECIE LUBELSKIM
JANA PAWŁA II**

W dniach 22–23 maja 2013 roku odbyła się organizowana przez Katedrę Teorii Religii i Alternatywnych Ruchów Religijnych III konferencja z cyklu: „Oblicza alternatywnej religijności”. W tym roku obrady toczyły się wokół tematu: „Idea samozbawienia i jej kulturowe konsekwencje. Od gnozy do New Age”. Jej celem było streszczenie doktryn wielkich religii dotyczących zbawienia, a także skonfrontowanie ich z doktrynami wybranych alternatywnych ruchów religijnych.

Konferencja trwała dwa dni i była podzielona na pięć paneli, ułożonych tematycznie. Pozwoliło to na zachowanie spójnej struktury. Każda sesja była zakończona kilkuminutową dyskusją, która niejednokrotnie miała ciąg dalszy jeszcze w kularach – podczas przerwy na kawę.

Konferencję krótkim przemówieniem otworzyła Dyrektor Instytutu Kulturoznawstwa profesor Wanda Bajor. Przywitała wszystkich prelegentów, a także gości, oraz życzyła uczestnikom owocnych obrad. Pierwsza sesja, prowadzona przez profesora Roberta Ptaszka, traktowała o koncepcjach zbawienia w wielkich tradycjach religijnych. Na początku głos zabrał ks. prof. Krzysztof Grzesiak (KUL), który zaprezentował wystąpienie pod tytułem: *Koncepcje zbawienia w głównych nurtach*

chrześcijaństwa. Zaprezentował w nim główne założenia dotyczące idei zbawienia w chrześcijaństwie. Wspomnił o mylnym rozumieniu predestynacji przez niektóre z jego odłamów, a także o rozumieniu zbawienia w nurtach wczesnochrześcijańskich. Następnie o. dr Krzysztof Modras (KUL) przeprowadził wykład zatytułowany: „*Droga prosta*” do zbawienia w islamie. Swoje wystąpienie podzielił na kilka części, a w każdej z nich przedstawił krótką charakterystykę poglądów muzułmańskich na kwestię zbawienia. Wspomnił, czym jest grzech, jakie jego rodzaje można wyróżnić i jak się go pozbyć, a także – na przykładzie wybranych sur Koranu – wskazał na znaczenia słowa „islam” (posłuszeństwo, oddanie Bogu) oraz przedstawił w skrócie eschatologię tej religii. Podsumował swoje wystąpienie, wskazując na najważniejsze założenia dotyczące idei zbawienia w islamie. Jako ostatnia w tym panelu głos zabrała dr Ewa Zając (KUL). Jej referat dotyczył koncepcji zbawienia w głównych nurtach judaizmu. Na początku krótko scharakteryzowała sam judaizm i wskazała na mnogość odłamów, jakie na przestrzeni wieków pojawiły się w tej religii. W dalszej kolejności wskazała cztery główne nurty judaizmu. Następnie podała charakterystykę każdego z tych nurtów, a także wyjaśniła, w jaki sposób postrzegają one ideę zbawienia/samozbawienia. Po wystąpieniu dr Zając odbyła się dyskusja, podczas której słuchacze chętnie zadawali pytania prelegentom.

Kolejny panel, zatytułowany „Religijne koncepcje zbawienia – trudności i wątpliwości”, rozpoczął prof. Paweł Sajdek (KUL). Wygłosił on referat pod tytułem: *Zbawienie czy wyzwolenie? Koncepcje mukti w systemach indyjskich*. Przedstawił w nim mnogość poglądów systemów indyjskich, a także wytłumaczył podstawowe z pojęć potrzebne do zrozumienia tematu. Zarysował także obszerną problematykę związaną z ideą samozbawienia wśród wyznawców hinduizmu. Jako drugi, a zarazem ostatni w tym panelu głos zabrał ks. prof. Andrzej Zwoliński (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie). Jego wykład nosił tytuł: *Transhumanizm jako technokratyczna wersja idei samozbawienia*. Autor podkreślił, że idea samozbawienia staje się receptą na życie tam, gdzie nie ma Boga. Wskazał na pojawiające się we współczesnym świecie tendencje do zastąpienia Boga przez człowieka oraz wytwory techniki. Po tym referacie nastąpiła dyskusja. Obaj prelegenci zostali zasypani pytaniami, które zmieniły się w dyskusję trwającą przez całą przerwę obiadową.

Trzeci i ostatni tego dnia panel, prowadzony przez dra Marka Piowarczyka, nosił tytuł: „Idee zbawienia i samozbawienia a myśl (około) chrześcijańska”. Jako pierwsza głos zabrała dr Katarzyna Tempczyk (Akademia Ignatianum w Krakowie), wygłaszając referat *Christian science*. Rozpoczęła od zarysowania samej doktryny, jej historii, a także obszaru, na którym grupa funkcjonuje. W dalszej kolejności wskazała na nawiązania do gnozy oraz zaprezentowała pogląd dotyczący zbawienia. Jako druga zaprezentowała referat pod tytułem: *Gnostyckie elementy idei bogocześnictwa Władimira Sołowjowa. Ezoteryczne aplikacje systemu* mgr Karolina Kotkowska (UŚ). Zwróciła w nim uwagę na doktrynę gnozy i przedstawienie boskości człowieka charakterystyczne dla niektórych z tych wierzeń. W dalszej części przedstawiła postać Władimira Sołowjowa, a także krótko zaprezentowała jego filozofię. Na zakończenie podała przykłady systemów ezoterycznych, których autorem był wyżej wspomniany mistyk. Kolejny referat, zatytułowany: *Koncepcja duszy nieśmiertelnej i możliwości samodoskonalenia jako warunek konieczny (lecz niewystarczający) idei samozbawienia*, wygłosiła mgr Karolina Serafin (Akademia Ignatianum w Krakowie). Streściła w nim założenia dotyczące duszy ludzkiej występujące w najważniejszych religiach i ruchach religijnych. Wskazała na pochodzenie tych poglądów ze starożytnej Grecji czy Rzymu. Zwróciła uwagę na mitologiczne podania, które miały bardzo duży wpływ na poglądy dotyczące boskości duszy ludzkiej. Ostatnim prelegentem tego dnia był mgr Grzegorz Wiończyk (UŚ), który wygłosił referat *Samozbawienie jako zaprzeczenie miłości w teologii Josepha Ratzingera / Benedykta XVI. Perspektywa filozoficzna*. Było to streszczenie poglądów Josepha Ratzingera dotyczących idei samozbawienia. Wykładowca wprowadził słuchaczy w jego poglądy filozoficzne, podkreślając, że są one bardziej teologiczne niż filozoficzne. Tradycyjnie panel został zakończony dyskusją, a także pytaniami skierowanymi do prelegentów.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od sesji zatytułowanej: „Alternatywne drogi samozbawienia”, prowadzonej przez prof. Viarę Maldijevę. Pierwszy wykład wygłosił o. dr Marek Nowak (UW). Miał on odpowiedzieć na pytanie: *Czy religia gnozy głosi ideę samozbawienia?* W swoim wystąpieniu prelegent wskazał na główne założenia gnozy, a także wyróżnił kilka jej odłamów. Na tym gruncie zaprezentował poglądy poszczególnych nurtów gnostyckich dotyczące idei samozbawienia.

Podsumowując, wysnuł wniosek, że ruchy gnostyckie nie akceptują tej idei, lecz pozostają przy zbawieniu dokonanym za sprawą Boga, w Chrystusie. Jako drugi głos zabrał lic. Mateusz Deker (UAM), który przedstawił referat pod tytułem: *Joga jako system zbawczy – współczesne recepcje i pytanie o popularność*. Na początku wyjaśnił samo pojęcie jogi, wskazał na jej pochodzenie, a także główne założenia (8-stopniowa ścieżka na drodze wyzwolenia). W dalszej części streścił poglądy współcześnie występujących nurtów jogi. Wyróżnił tutaj dwa główne: jogę i magię Aleistera Crowleya oraz jogę jako system leczniczy B.K.S. Iyengara. Krótko wskazał na jej elementy popularne we współczesnym świecie. Następnie zabrała głos mgr Małgorzata Alicja Dulcka (UJ), prezentując wykład zatytułowany: *Radżajoga Józefa Świtekowskiego: chrześcijańska koncepcja samozbawienia*. Rozpoczęła od wyjaśnienia, kim był Józef Świtekowski, a także krótkiego wprowadzenia dotyczącego środowiska ezoterycznego w Polsce na początku XX wieku. Przedstawiła myśl towarzyszącą Świtekowskiemu w adaptowaniu systemu jogi do warunków polskich. Zwróciła uwagę na jego chęć połączenia chrześcijaństwa z systemem jogi, co miało pozwolić na sprawniejsze połączenie z Chrystusem, wyzwolenie z niewoli ciała i ostatecznie na osiągnięcie zbawienia. Panel zakończył się dyskusją.

Ostatnią sesję prowadził prof. Robert Ptaszek: była ona zatytułowana „Kulturowe oddziaływanie idei samozbawienia”. Jako pierwsza głos zabrała prof. Viara Maldijeva (UMK), wygłaszając referat *Konsekwencje idei samozbawienia w języku*. Zwróciła w nim uwagę na wzmożoną metaforyzację we współczesnym języku, odbiegającą od tradycyjnej. Charakteryzuje się ona bowiem porównywaniem bytów wyższych do niższych, a nie odwrotnie. Temat ten rozważała, podpierając się przykładami z Biblii, a także z życia współczesnego człowieka. Zauważyła, że bardzo popularna stała się reizacja, co nie jest, według prelegentki, pozytywnym zjawiskiem. Następne wystąpienie: *Nowa generacja synkretyzmu w ujęciu Emergent Church (Ruch Nowo Powstającego Kościoła)* wygłosił dr Dariusz Hryciuk (Centrum Przeciwdziałania Psychomanipulacji). Krótko wyjaśnił, czym jest ten ruch religijny, wskazał na jego twórców, a w dalszej kolejności na główne założenia i cele, jakie sobie stawia. Jako jeden z nich prelegent wymienił stworzenie globalnej jedności społecznej, w której wszyscy zostaną zbawieni. W imieniu trzeciego prelegenta, mgr Ireneusza Kamińskiego (UMK), referat odczytał prof. Robert

Ptaszek. Wystąpienie było zatytułowane: *Kościół Eutanazji, kopimiści, Kościół Modyfikacji Ciała i Wyznawcy Świętego Czajnika jako najnowsze przykłady konsekwencji kulturowych spowodowanych poszukiwaniami samozbawczymi człowieka*. W tekście tym autor krótko scharakteryzował każdy z wyżej wymienionych ruchów, wskazał na główne założenia, a także cele, jakie dana grupa sobie stawia. Ostatnim prelegentem był prof. Henryk Kiereś (KUL), który w referacie: *Idea samozbawienia w polityce. Od utopizmu do tzw. Projektu modernistycznego* niejako podsumował całą konferencję. Na początku przedstawił i wyjaśnił podstawowe pojęcia, wskazał na koncepcje polityczne istniejące w kulturze. Następnie zwrócił uwagę na pojęcie utopii i historyczne oddziaływania na to pojęcie. Zatrzymał się na modernizmie oraz modyfikacji haseł i pojęć, jaka nastąpiła za sprawą tej doktryny.

Po ostatniej już dyskusji profesor Robert Ptaszek oficjalnie podsumował i zakończył konferencję. W ten sposób trzecia już konferencja z cyklu: „Oblicza alternatywnej religijności” przeszła do historii. Jak można zauważyć, cieszy się ona bardzo dużym zainteresowaniem i nie pierwszy raz gromadzi najważniejszych badaczy alternatywnych ruchów religijnych. Wskazuje to na bardzo duże zainteresowanie tematem i samym problemem istnienia tych grup na świecie.